

Çok Alanlı Kararlılık Ölçeği'ni Türkçeye Uyarlama Çalışması (*)

Enver SARI (**)

Özet: Bu çalışmanın amacı, Haraburda'nın (1998) Çok Alanlı Kararlılık Ölçeği'nin (MDDS) 22 maddelik dört faktörlü özgün yapısının Türk kültüründe geçerli olup olmadığını ve dört faktörlü yapısal modelin verilerle uyumlu olup olmadığını (model-veri uyumu) belirlemektir. Doğrulayıcı faktör analizi (DFA) sonuçlarına göre faktörlerinde düşük yük değeri verdiği ve başka maddelerle yüksek düzeyde ilişkili olduğu saptanan iki madde (9. ve 21.) ölçekten çıkartılmış ve analiz tekrarlanmıştır. İkinci kez yapılan DFA sonuçları, 20 maddeden oluşan ölçeğin 4 faktörlü özgün yapı ile tutarlı ve toplanan verilerle iyi uyumlu olduğunu göstermiştir. Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı, ölçeğin tümü için .86, genel karar alt ölçeği için .64, çatışma çözme alt ölçeği için .62, sosyal ilişkilerin seçiminde kesinlik alt ölçeği için .73, sosyal ilişkilerin seçiminde kolaylık alt ölçeği için .56'dır. MDDS'deki maddelerin düzeltilmiş madde-toplam korelasyonları madde-faktör için .45 ile .12, madde-ölçek için .17 ile .48 arasında değişmektedir. Üst % 27 ile alt % 27'lik grupların madde ortalama puanları arasındaki farklar için uygulanan t testi sonuçları, tüm farkların üst %27 grup lehine anlamlı olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Kararlılık, Sosyal İlişkilerde Kararlılık, Karar Verme Ölçekleri

The Adaptation Study of Multi Domain Decisiveness Scale (MDDS) to Turkish

Abstract: The aim of this research is to determine whether or not the original structure of Haraburda's (1998) 22 item, four factor multi domain decisiveness scale (MDDS) is valid in Turkish culture and whether or not the four factor-structural model is compatible with the data. According to the results of the confirmatory factor analysis (CFA), the two items (9. and 21.), which were found to produce low load values in their factors and which were found to be in high relationship with other items, were removed from the scale and the analysis was repeated. The results of the CFA showed that the 20-item scale was coherent with the 4-factor original structure and that it was compatible with the data collected. Cronbach Alpha internal consistency coefficient was .86 for the overall scale, .64 for general decisiveness subscale, .62 for conflict solving subscale, .73 for subscale in the certainty choice of social relations, .56 for the subscale in the easiness choice of social relations. The corrected item-total correlations of the MDDS items were between .45 and .12 for item-factor, between .17 and .48 for item-scale. The results of the t tests that were applied the find the differences between the average item scores of the top 27% and the bottom 27% groups showed that all the differences were significant in favour of the top 27% group.

Key Words: Decisiveness, Decisiveness in Social Relations, Decision Making Questionnaire.

*) Çok Alanlı Kararlılık Ölçeği (MDDS-TR) makalenin sonunda verilmiştir.

**) Yrd. Doç. Dr., Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Ana Bilim Dalı.
(e-posta: enversari@hotmail.com)

I. Giriş

Yaşamda karşılaşılan seçeneklerle (iş, eş, arkadaş gibi) ilgili kararlar daha mutlu bir yaşam sürmemize neden olacağı gibi istenilmeyen bir yaşamı sürdürmemize de neden olabilmektedir. Yaşantımızda bu kadar çok öneme sahip olan karar verme, Janis ve Mann'a (1977) göre seçim yapma durumunda meydana gelen çatışma ve stresi azaltmak için yapılan davranış; Etzioni'e (1992) göre ise mantık ve akıl ile duygu ve değer etmenlerinin etkisinde ulaşılan bir durumdur. Haraburda (1998) Janis ve Mann'ın (1977) karar verme çatışması ve Etzioni'nin (1992) normatif-duygusal karar verme modelini sentezleyerek Çok Alanlı Kararlılık Ölçeği'nin (MDDS) teorik temelini oluşturmuştur. Haraburda'ya (1998) göre karar verme durumunda stresle başa çıkma karar vermeyi etkilediği gibi mantık ve akılcı düşünce ile sosyal normlar ve kişiler arası ilişkiler de karar vermeyi etkilemektedir.

İnsanların nasıl daha etkili karar verdikleri merak konusu olmuş ve karar verme durumunu ölçme ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır. İlk defa Karar Ölçeği (Osipow, Carney, Winer, Yanico ve Koschier, 1976) ile mesleki kararsızlık ölçülmeye başlanmıştır. Mesleki kararsızlıkla ilgili Osipow (1999) tarafından Mesleki Kararsızlığı Değerlendirme Ölçeği ve Gati, Fassa, ve Houminer (1995) tarafından Mesleki Karar Güçlüğü Anketi geliştirilmiştir. İlk olarak Cooper (1984) kararsızlık özelliği ile mesleki kararsızlık arasında önemli bir ilişki olmadığını ileri sürmüştür. Bazı araştırmacılara (Frost ve Show, 1993; Radford, Mann ve Kalucy, 1986) göre kararsızlık takınaklı bir davranıştır. Frost ve Show (1993) takınaklı kararsızlığı ölçen bir ölçek geliştirmişlerdir. Bu ölçek sosyal, akademik, aile ve günlük yaşantılardaki kararsızlık biçimlerini ölçmektedir. Takınaklı kararsızlık ölçeği daha geniş kapsamlı olarak geliştirilmiş ve mükemmeliyetçilik ve obsesif-kompulsif nevrozlar arasındaki ilişkiler belirlenmiştir (Gayton, Clavin, Clavin, ve Broida, 1994). Haraburda (1998) ise geliştirdiği MDDS ile çatışma çözme ve sosyal ilişkilerin seçimi alanlarında kararlılığı değerlendirmiştir.

Ülkemizde karar verme ile ilgili ilk çalışma Kuzgun (1992) tarafından bireysel farklılıkları ölçmek amacıyla yapılmıştır. Kuzgun (1992) geliştirdiği karar ölçeğinde mantıklı, içtepisel, bağımsız ve kararsız olmak üzere dört karar verme stratejisi belirlemiştir. Daha sonra Burnett, Mann ve Beswick (1989) tarafından geliştirilen Karar Verme Davranışları Ölçeği, Güçray (1998) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Karar Verme Davranışları Ölçeği karar vermede öz saygı, stres ve karar verme stillerini ölçmektedir. Bacanlı (2000) tarafından geliştirilen Kararsızlık Ölçeği ise aceleci ve araştırmacı olmak üzere iki tip kararsızlığı ölçmektedir. Çolakkadioğlu (2003) Ergenlerde Karar Verme Ölçeği'nin (Mann, Harmoni ve Rower, 1989) Türkçe'ye uyarlama çalışmasını yapmıştır. Ergenlerde Karar Verme Ölçeği karar vermede öz saygı, ihtiyatlı seçicilik (vigilance), panik (panic), sorumluluktan kaçma (cop-out) ve umursamazlığı (complacency) ölçmektedir (Çolakkadioğlu ve Güçray, 2007). Deniz (2004) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Melbourne Karar Verme Ölçeği (Mann, Burnett, Radford ve Ford, 1997) iki bölüme ayrılmaktadır. Ölçeğin birinci

bölümü karar vermede özgüveni ölçmekte; ikinci bölümdeki alt boyutlar ise dikkatli¹ (vigilance), kaçınan (buckpassing), erteleyici (procrastination), panik (hypervigilance) gibi dört karar verme stratejisini ölçmektedir.

Haraburda'nın (1998) geliştirdiği MDDS'de genel karar ve kişisel ilişkilerde karar verme gibi iki alt ölçek bulunmaktadır. Kişisel ilişkilerde karar verme alt ölçeğinde çatışma çözmede kararlılık, sosyal ilişkilerde kararlılık ve sosyal ilişkilerin kesinliği ile ilgili kararlılık ölçülmektedir. Çatışma çözme başkalarının fikirlerine, arzularına veya isteklerine karşı olduğumuzda nasıl tepki vereceğimizi veya bunlarla nasıl başa çıkacağımıza; sosyal ilişkiler ise samimi veya sıradan ilişki kurma isteği ile ilgili karar verme süreci olarak tanımlanmaktadır (Haraburda, 1998).

Ülkemizde geliştirilen veya Türkçe'ye uyarlanan ölçekler incelendiğinde kişiler arası ilişkilerde karar vermeyi ölçen bir ölçeğe rastlanmamıştır. Türk psikolojik danışma ve rehberlik alan yazınına kişiler arası ilişkilerde karar vermeyi ölçebilecek bir ölçek kazandırmak ve kişiler arası ilişkilerinde karar vermenin Türk kültüründeki farklılaşmasını belirlemek amacıyla bu çalışmada Haraburda'nın (1998) geliştirdiği MDDS'in Türkçe'ye uyarlama çalışması yapılmıştır.

II. Yöntem

A. Araştırma Grubu

Araştırma grubu, Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde 2006–2007 öğretim yılı öğrenim gören 1000 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise seçkisiz örnekleme ile belirlenen 300 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcıların % 56,7'si (n=170) kız, % 43,3'ü (n=130) erkektir. Grubun yaş ortalaması 22,5'dir (en düşük=17; en yüksek=28).

B. Özgün Ölçek

Haraburda'nın (1996) ilk geliştirdiği Çok Alanlı Kararsızlık Ölçeği (MDIS) çatışma çözme ve sosyal ilişkiler bölümleriyle iki alt ölçekten oluşmaktaydı. MDIS üzerinde yapılan faktör analizi çalışmasında .3 veya üzeri yalnızca bir faktörle yüklenen maddeler bırakılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucu maddeler iki alt ölçeğe dağıtılarak ölçeğin ismine Çok Alanlı Kararlılık Ölçeği (MDDS) adı verildi. Birinci alt ölçek altındaki maddelerin içeriği genel karar verme ile ilgilidir. İkinci alt ölçekte çatışma çözme, sosyal ilişki seçiminde kesinlik ve kolaylık olarak adlandırılan üç faktör belirlenmiştir.

MDDS'e iki sebepten dolayı yeni maddeler eklenmiştir. Birinci sebep, ölçeğin üç alt ölçeğinin birbiriyle dengeli olmasıdır. Ayrıca ölçekte ters olan maddelerin de dengeli olması yoluna gidilmiştir. İkincisi ölçeğe genel kararsızlık düzeyini belirlemek üzere dört madde eklenmiştir.

1) İngilizce olan 'vigilance' sözcüğü Deniz (2004) tarafından 'dikkatli' olarak Türkçe'ye çevrilirken, Çolakkadıoğlu (2007) tarafından 'ihtiyatlı seçicilik' olarak çevrilmiştir.

MDSS iki bölümden oluşmaktadır. Her bir bölümde madde cevapları 1'den (kesinlikle karşıyım) 6'ya (tamamen katılıyorum) dağılım gösteren 6 puanlı bir likert ölçeği kullanılarak elde edilmektedir. Ölçek karar verme ile ilgili durumlara ne kadar katıldığımızı sorgulamaktadır. İlk bölüm genelde karar verme ile ilgili dört maddeyi (1, 2*,3*,4) içermektedir. Yıldız işareti ile işaretlenmiş olanlar ters puanlanan maddelerdir. Genel karar vermede örneğin 4. soruda olduğu gibi "Bir karar aldıktan hemen sonra genellikle onun doğrultusunda hareket ederim." gibi sorular bulunmaktadır. Ölçeğin ikinci kısmı Kararsızlık Ölçeğinin biçimlendirilmesi ile oluşturulmuştur. Bu ölçekte kararlılık üç özel alanla değerlendirilmektedir. Bu bölüm, çatışma çözme (maddeler 5,8*,11,14*,17 ve 20*), sosyal ilişki seçiminde kesinlik (maddeler 6,9*,12,15*,18 ve 21*) ve sosyal ilişki seçiminde kolaylık (maddeler 7,10*,13,16*,19 ve 22*) adı verilen üç alt ölçekten oluşmaktadır. Çatışma çözümede örneğin 5. soruda olduğu gibi "Biri ile tartıştıktan sonra durumun üstesinden nasıl geleceğim konusunda kendime güvenirim." gibi sorular bulunmaktadır. Sosyal ilişki seçiminde kesinlikte örneğin 18. soruda olduğu gibi "Arkadaş seçme yeteneğime güveniyorum." gibi sorular bulunmaktadır. Sosyal ilişki seçiminde kolaylıkta örneğin 7. soruda olduğu gibi "Bir arkadaşta tam olarak ne aradığımı biliyorum." gibi sorular bulunmaktadır. Her bir ölçekten elde edilen puanlar toplanarak toplam puan elde edilmektedir. İlk alt ölçekten 4 ile 24 arası puan elde edilmektedir. Diğer üç alt ölçekten 6 ile 36 arası puan elde edilmektedir. Ölçekten alınacak yüksek puan kararlılık düzeyinin yüksekliğini göstermektedir.

Ölçeğin tümüyle ilgili iç tutarlılık güvenilirliği kat sayısı .86 olarak bulunmuştur. Genel karar alt ölçeği ile ilgili iç tutarlılık güvenilirliği kat sayısı .64 olarak bulunmuştur. Çatışma çözme alt ölçeği iç tutarlılık güvenilirliği kat sayısı sosyal ilişkileri seçme kesinliğinde .73, sosyal ilişkiler seçiminde kolaylıkta ise .56 olarak bulunmuştur. Ölçeğin tümü için madde-toplam korelasyonun dağılımı iki madde .3 altında olmak üzere .20'den .64'e değişmektedir. Haraburda'nın (1996) Kararsızlık Ölçeği çalışmasında iç tutarlılık alfa kat sayısı .85, tüm ölçek için madde toplam korelasyonu dağılımı .20 ile .59 arası bulunarak MDIS'in geliştirilmesindeki değerlerle benzer değerler elde edilmiştir (Haraburda, 1998).

C. Uyarılma Çalışmaları

MDSS İngiliz Dili ve Edebiyatı uzmanı tarafından Türkçe'ye çevrilmiş, ardından Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında uzman dört öğretim üyesi incelemiştir. Uzmanların önerileri doğrultusunda ölçek üzerinde bir Türk Dili uzmanı düzeltmeler yaptıktan sonra İngilizce ve Türkçe formlar arasındaki eşdeğerliğin saptanması için Karadeniz Teknik Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü son sınıf öğrencilerinden seçilen bir grup (n = 27) üzerinde bir hafta arayla iki uygulama gerçekleştirilmiştir. MDSS İngilizce ve Türkçe formlarından elde edilen puanlar arasında hesaplanan korelasyon katsayısı .80'dir. Ölçeğin alt ölçekleri arasında elde edilen korelasyon katsayıları genel karar için .85, çatışma çözme için .75, sosyal ilişkilerde kararlılık için .70, sosyal ilişkilerin kesinliğinde kararlılık için .80 olarak bulunmuştur MDSS'in İngilizce ve Türkçe formlarının

genel toplam puanları arasında elde edilen .80 değerinde, önemli düzeyde ($p < 0.05$) korelasyon katsayısı ile ölçeğin eşdeğer olduğu kabul edilmektedir.

D. Uygulama

MDDS'in Türkçe'ye uyarlamasında iki uygulama yapıldı bunlardan birinci uygulama 6-20 Ekim 2006 tarihlerinde 30 dakikalık iki oturumla yapılan İngilizce ve Türkçe formların eş değerliğini kontrol çalışmasıdır. İkinci uygulama MDDS'in Türkçe formunun (MDDS-TR) 10 Kasım 2006 tarihinde 30 dakikalık tek oturumla yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmasıdır. Araştırmanın uygulaması bir aylık süre içerisinde yapılmıştır.

E. Geçerlik

Araştırmanın birinci amacı doğrultusunda, MDDS-TR'nin daha önce belirlenen dört faktörlü yapısının geçerli bir model olup olmadığı doğrulayıcı faktör analizi (confirmatory factor analysis), ile incelenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizinde değişkenler arasındaki ilişkiye dair daha önce belirlenen bir hipotezin sınanması söz konusudur (Kline, 2000; Stevens, 1996; Tabachnick ve Fidell, 2001). Doğrulayıcı faktör analizi (DFA), pek çok gözlenebilir değişkenin oluşturduğu faktörlerden (gizli değişkenlerden) oluşan faktöryel bir modelin gerçek verilerle ne derece uyum gösterdiğini değerlendirmeyi amaçlar. İncelenecek model ampirik bir çalışmanın verileri kullanılarak belirlenmiş ya da belirli bir kuramda dayandırılarak kurgulanmış bir yapıyı tanımlayabilir (Sümer, 2000). DFA'nde modelin geçerliliğini değerlendirmek için çok sayıda uyum indeksi kullanılmaktadır. Bunlar içinde en sık kullanılanları (Cole, 1987; Sümer, 2000): Ki-Kare Uyum Testi (Chi-Square Goodness, X^2), İyilik Uyum indeksi (Goodness of Fit Index, GFI), Düzeltilmiş iyilik Uyum indeksi (Adjusted Goodness of Fit Index, AGFI), Ortalama Hataların Karekökü (Root Mean Square Residuals, RMR veya RMS) ve Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü'dür (Root Mean Square Error of Approximation, RMSEA).

F. Güvenirlik

MDDS-TR'nin Türkçe'ye uyarlanmasında güvenirlik analizi Cronbach Alfa Katsayısı yöntemi ile yapılmıştır.

E. Madde Analizi

Madde analizinde bir madde ile bu madde dışındaki diğer maddeler toplamı (bütün) arasındaki düzeltilmiş madde korelasyonları incelenmiştir. Bu korelasyonlarda alt ölçeklerle (faktörlerle) madde- ölçek ve madde-toplam korelasyonları belirlenmiştir. MDDS-TR'nin toplam puanına göre oluşturulan üst % 27'lik grupla alt % 27'lik grup ortalamaları arasında fark olup olmadığı t-testi ile karşılaştırılmıştır.

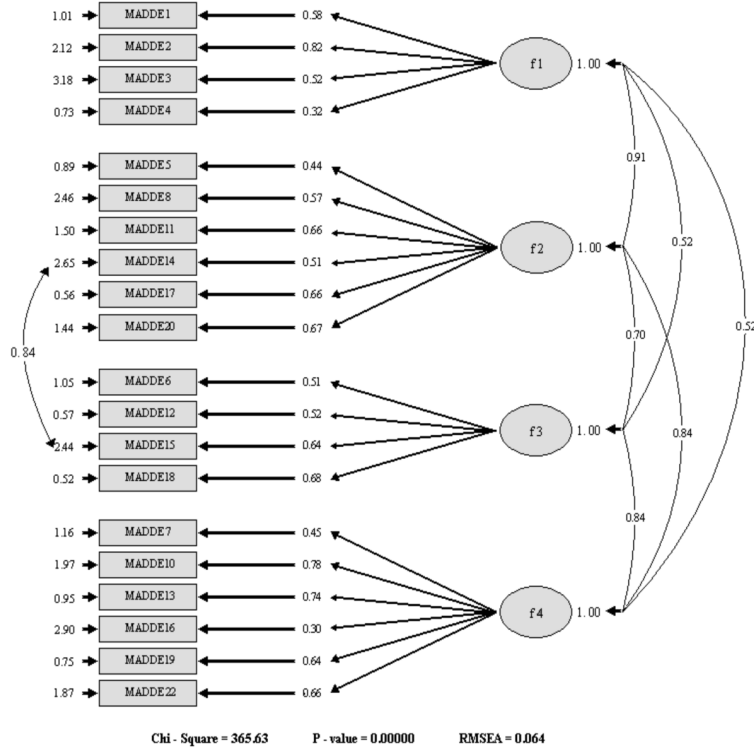
III. BULGULAR

MDDS-TR'nin yapı geçerliği, güvenirliği ve madde analizi ile ilgili elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

A. MDDS'in Yapı Geçerliği

MDDS-TR'nin orijinal ölçekte belirlenen dörtlü faktör yapısının Türk kültüründe geçerli olup olmadığını ve verilerle uyumlu olup olmadığını incelemek için uygulanan DFA ile bulunan uyum indeksler şunlardır: $X^2 = 655.30$ (sd = 203, p = 0.000), $(X^2/sd) = 3.2$, RMSEA = 0.08, RMR = 0.17, standardize edilmiş RMR = 0.07, GFI = 0.83 ve AGFI = 0.79 olarak bulunmuştur. Analiz ile ortaya konulan modifikasyon indeksleri incelendiğinde, 9. maddenin 10.madde, 14.madde ve 15.madde ile yüksek düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür. Madde içerikleri de incelendikten sonra 9.maddenin ölçekten çıkartılarak DAF'nın tekrarlanmasına karar verilmiştir.

Yapılan ikinci DFA sonuçları şöyledir: $X^2 = 427.74$ (sd = 183, p = 0.0), $(X^2/sd) = 2.3$, RMSEA = 0.07, RMR = 0.15, standardize edilmiş RMR = 0.07, GFI = 0.86 ve AGFI = 0.83. Modifikasyon indeksleri incelendiğinde ise, madde 15 ile madde 14 arasında yüksek düzeyde ilişki bulunmuştur. Benzer şekilde, madde 21'in madde 20 ve madde 22 ile ilişkili olduğu görülmüştür. Hem madde 20 hem de madde 22 ile yüksek düzeyde ilişki veren madde 21'in madde içerikleri de incelendikten sonra ölçekten çıkartılmasının uy-

Şekil 1. MDDS-TR Faktör-Madde İlişkisi

gun olduğuna karar verilmiştir. Buna karşılık madde 15 ile madde 14'ün hata varyanslarında gözlenen ilişkinin modele eklenerek DFA üçüncü kez tekrarlanmıştır.

MDDS-TR'nin 20 madde ve dörtlü faktör yapısının model-veri uyumu için son DFA sonuçları şöyledir: $X^2 = 328,72$ (sd = 163, p = 0.0), $(X^2/sd) = 2.01$, RMSEA = 0.06, RMR = 0.15, standardize edilmiş RMR = 0.06, GFI = 0.89 ve AGFI = 0.86. DFA ile hesaplanan madde-faktör ilişkilerine ait katsayılar Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1'de, modelde yer alan faktörler ile o faktörde yer alan maddeler arasındaki ilişki gösterilmektedir. Faktörden maddeye doğru çizilen doğrular üzerindeki değerler, faktörlerin maddeler üzerindeki etki büyüklüklerini (standardize edilmiş katsayıları); maddelere dışarıdan gelen doğrular üzerindeki değerler ise, maddelerde açıklanamayan varyans oranlarını göstermektedir. Faktörler ile maddeleri arasında hesaplanan ilişki katsayılarına bakıldığında, bu değerlerin yalnızca Madde 4 için .32 ve Madde 16 için .30 olduğu, diğer tüm maddeler için ise bu değerlerin .40'dan yüksek olduğu görülmektedir. Gözlenen tüm faktör-madde ilişkileri .01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

B. MDDS-TR'nin Güvenilirliği

MDDS-TR güvenilirliği için Cronbach alfa iç-tutarlılık katsayılarına bakılmıştır. Bu katsayılar tüm ölçek için .80, genel karar için .37, çatışma çözme için .59, sosyal ilişkilerin seçiminde kesinlik için .64 ve sosyal ilişkilerin seçiminde kolaylık için .60 olarak bulunmuştur. MDDS-TR'nin dört alt ölçeğinin (faktör) puanları arasındaki korelasyonlar ile alt ölçek (faktör) puanlarının ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. MDDS-TR Alt Ölçek (Faktör) Puanları Arasındaki Korelasyonlar ile Ortalama ve Standart Sapma Değerleri (n=300)

	Korelasyonlar				x	s
	Fak1	Fak2	Fak3	Fak4		
Fak1	-				15.98	3.08
Fak2	.50**	-			25.46	4.41
Fak3	.32**	.48**	-		18.67	3.03
Fak4	.26**	.51**	.51**	-	27.72	4.56
Top	.64**	.84**	.73**	.79**	87.83	11.58

** p<.01

Tablo 1'de görüldüğü gibi, tüm alt ölçekler (faktörler) arasında pozitif ve anlamlı ilişki bulunmamaktadır. Genel karar (birinci faktör) ile çatışma çözme (ikinci faktör) arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = .50$, $p < .01$) bulunmaktadır. Genel karar (birinci faktör) ile sosyal ilişkilerin seçiminde kesinlik (üçüncü faktör) arasında dü-

şük düzeyde, pozitif ancak anlamlı bir ilişki ($r = .32, p < .01$) bulunmaktadır. Genel karar (birinci faktör) ile sosyal ilişkilerin seçiminde kolaylık (dördüncü faktör) arasında düşük düzeyde, pozitif ancak anlamlı bir ilişki ($r = .26, p < .01$) bulunmaktadır. Genel karar (birinci faktör) ile ölçeğin tümü arasında pozitif, orta düzeyin üzerinde, anlamlı bir ilişki ($r =$

Tablo 2. MDDS-TR Madde Analizi Sonuçları ($N = 300$)

Faktör / Madde No	Düzeltilmiş Madde-Toplam Korelasyonu		Üst %27 (n = 51)		Alt %27 (n = 51)		t
	Madde-Faktör	Madde-Ölçek	\bar{X}	s	\bar{X}	s	
Genel Kararlılık							
1	.32	.31	5.06	.83	3.73	1.15	6.7**
2	.28	.36	4.24	1.59	2.00	.80	8.94**
3	.12	.22	4.22	1.79	2.49	1.39	5.43**
4	.12	.24	5.45	.87	4.73	.96	3.97**
Çatışma Çözme							
5	.27	.32	5.49	.95	4.33	1.19	5.42**
8	.30	.33	5.00	1.37	2.71	1.15	9.14**
11	.38	.40	5.29	0.96	3.24	1.13	8.73**
14	.22	.35	4.51	1.45	1.98	1.08	9.98**
17	.44	.53	5.61	.53	4.02	1.09	9.38**
20	.39	.46	5.43	.96	3.59	1.24	8.40**
Sosyal İlişki Seçiminde Kesinlik							
6	.33	.28	5.20	.96	4.10	1.20	5.09**
12	.41	.37	5.53	.54	4.43	1.08	6.48**
15	.44	.47	5.27	1.13	2.55	1.24	11.59**
18	.40	.46	5.57	.94	4.14	1.11	7.00**
Sosyal İlişki Seçiminde Kolaylık							
7	.27	.30	5.73	.49	4.35	1.45	6.38**
10	.43	.48	5.47	1.14	3.14	1.22	10.00**
13	.45	.47	5.59	.57	3.90	1.34	8.23**
16	.21	.17	4.47	1.74	3.04	10.06	5.03**
19	.38	.42	5.49	.64	4.18	1.26	6.63**
22	.33	.38	5.47	.90	3.57	1.48	7.81**

** $p < .001$

.64, $p < .01$) bulunmaktadır. Çatışma çözme (ikinci faktör) ile sosyal ilişkilerin seçiminde kesinlik (üçüncü faktör) arasında orta düzeye yakın, pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = .48$, $p < .01$) bulunmaktadır. Çatışma çözme (ikinci faktör) ile sosyal ilişkilerin seçiminde kolaylık (dördüncü faktör) arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = .51$, $p < .01$) bulunmaktadır. Çatışma çözme (ikinci faktör) ile ölçeğin tümü arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = .84$, $p < .01$) bulunmaktadır. Sosyal ilişkilerin seçiminde kesinlik (üçüncü faktör) ile sosyal ilişkilerin seçiminde kolaylık (dördüncü faktör) arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = .51$, $p < .01$) bulunmaktadır. Sosyal ilişkilerin seçiminde kesinlik (üçüncü faktör) ile ölçeğin tümü arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = .73$, $p < .01$) bulunmaktadır. Sosyal ilişkilerin seçiminde kolaylık (dördüncü faktör) ile ölçeğin tümü arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = .79$, $p < .01$) bulunmaktadır.

C. MDDS-TR Madde Analizi

MDDS-TR'nin her bir maddesinin üst % 27 ile alt % 27 gruplarını faktör ve madde ortalama puanları arasındaki farkların anlamlılığını test etmek için ilişkisiz t testi kullanılmıştır (Tablo 3). Buna göre MDDS'deki maddelerin düzeltilmiş madde-toplam korelasyonları madde-faktör için .45 ile .12, madde-ölçek için .17 ile .48 arasında değişmektedir. Üst % 27 ile alt % 27'lik grupların madde ortalama puanları arasında yapılan t testi sonuçlarından, farkların tüm maddeler ve alt ölçek toplam puanları için anlamlı olduğu görülmektedir. Bu bulgu ölçekteki tüm maddelerin ve alt ölçeklerin ayırt edici olduklarını göstermektedir.

IV. Tartışma

MDDS'in İngilizce ve Türkçe formlarından elde edilen veriler incelendiğinde iki formdan elde edilen toplam puanlar arası korelasyon katsayısı .80'dir. Bu bulgudan hareketle ölçeğin Türkçe formunun özgün ölçek ile eş değer olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada Haraburda (1998) tarafından geliştirilmiş olan MDDS'in Türk üniversite öğrencilerinden oluşan bir grup üzerinde geçerlik ve güvenilirliği incelenmiştir. Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek üzere DFA uygulanmıştır. İlk uygulanan DFA sonuçları, ölçekte yer alan 9. maddenin, madde 10, madde 14 ve madde 15 ile yüksek hata kovaryansı gösterdiği belirlenmiştir. Madde 9 "Arkadaş seçerken hata yapmaktan korkarım." şeklinde ifade edilmektedir. Madde 10 "Birisi ile arkadaş olup olmamak konusunda karar vermekte güçlük çekerim.", Madde 14 "Başkalarıyla aramdaki ayrılıkları halletmeye çalışırken kötü bir karar vermekten çoğunlukla endişe ederim." ve Madde 15 "Birin arkadaş olmayı seçip sonra bundan pişmanlık duyma olasılığından çoğunlukla endişelenirim." şeklinde belirlenmektedir. Bu maddeler incelendiğinde madde 10 ve madde 15'in arkadaş seçmekle ilgili korkuları içerdiği görülmektedir. Örneğin madde 10'da belirtilen "birinin arkadaş olmakta karar verme güçlüğü" arkadaş seçerken hata yapma korkusuyla ilişkilidir. Aynı şekilde madde 15'de belirtilen "birinin arkadaş olduktan sonra pişmanlık duyacağından endişelenme" de arkadaş seçerken hata yapmaktan duyulan

korku ile ilişkilidir. Madde 10 ve Madde 15'in Madde 9 ile benzerliği yüksek kovaryans gösterme nedeni olarak açıklanabilir. Ancak Madde 14'de belirtilen "başkalarıyla olan ayrılıkları çözümlenmeye çalışırken kötü bir karar verme endişesi" arkadaş seçerken hata yapma korkusu gibi algılanmıştır. Bu durum araştırmaya katılan öğrencilerin kişilerarası problem çözme becerilerinin düşüklüğü nedeniyle arkadaş seçimi korkusuna girdiklerini gösterebilir. Bu nedenle madde 15'de belirtilen ayrılıkları çözümlenmeye çalışırken hata yapma korkusuyla arkadaş seçme korkusu yüksek kovaryans göstermektedir. Madde 14 ve madde 15'in hata kovaryansları modele eklenerek yapılan DFA'da bu sefer madde 20 ve madde 22 ile 21. madde arasında yüksek hata kovaryansları belirlenmiştir. Madde 21 "Biri ile arkadaşlık yapmak istediğime karar verdiğimde çoğunlukla hata yaptığımı düşünürüm." şeklinde belirtilmektedir. Madde 20 "Kendi isteklerimle başkalarının istekleri arasındaki bir çatışmayı nasıl halledeceğime karar verdiğimde çoğunlukla hata yaptığımı düşünürüm." şeklindedir. Madde 22 "Arkadaşıktan ne istediğimi anlatmakta zorlanıyorum." şeklinde ifade edilmektedir. Madde 20 ve Madde 22'nin Madde 21 ile benzerliği yüksek hata kovaryansı gösterme nedeni olarak açıklanabilir. Örneklem grubu " başkalarıyla olan çatışmalarını çözümlenmeye çalışırken kararlılık durumu" ile "arkadaşıktan ne istediğini anlatmada zorlanma" durumlarının arkadaş seçmeyle ilgili olduğu görüşündedir. Araştırmada 20. ve 22. maddelerin 21 madde ile yüksek hata kovaryansları nedeniyle madde 21 çıkartılmıştır. Yapılan DFA uygulamaları ile 9. ve 21. maddeler çıkartılarak 20 madde üzerinden tekrar DFA uygulanmıştır. DFA uygulaması sonucunda MDDS-TR'nin 4 faktörlü özgün yapısının Türk kültüründe geçerli olduğu ve 4 faktörlü yapısal modelin verilerle uyumlu olduğu ortaya çıkmıştır.

Alan yazında, DFA ile hesaplanan (X^2/sd) oranının 3'ten küçük olması, test edilen faktöryel modelin gerçek verilerle uyum gösterdiği biçiminde yorumlanmaktadır (Marsh ve Hocevar, 1988; Akt. Sümer, 2000). MDDS-TR'nin dört faktörlü yapısının geçerliğini sınamak için uygulanan DFA ile hesaplanan (X^2/sd) oranı 2.01 olup, bu değer, modelin gerçek verilerle uyumlu olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, GFI değerinin 0.85'ten, AGFI değerinin 0.80'den yüksek ve RMS değerinin ise 0.10'dan düşük çıkması modelin gerçek verilerle uyumu için birer ölçüt olarak kabul edilmektedir (Anderson ve Gerbing, 1984; Cole, 1987; Marsh, Balla ve McDonald, 1988). Bu çalışmada, hesaplanan GFI = 0.89 ve AGFI = 0.86 değerleri ve RMS = 0.15 (standardize edilmiş RMS = 0.06) uyum istatistikleri yukarıda belirtilen ölçütleri karşılamaktadır. Ayrıca, 0.06 olarak hesaplanan RMSEA değeri de modelin uyumu için kabul edilebilir bir değerdir (Sümer, 2000). Sonuç olarak MDDS-TR'nin dört faktörlü yapısının kullanılabilir, geçerli bir model olduğu söylenebilir.

Bununla birlikte bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturan katılımcıların yalnızca eğitim fakültesi öğrencilerinden oluşması bir sınırlılık olarak değerlendirilirse, ileride farklı özellik, yaş ve sosyo-ekonomik düzeyler ile yapılacak araştırmalarda MDDS-TR'nin geçerliği ve güvenilirliği sınanabilir.

Kaynakça

- Anderson, J. C. & Gerbing, D. W. (1984). The effect of sampling error on convergence, improper solutions, and goodness-of-fit indices for maximum likelihood confirmatory factor analysis, *Psychometrika*, 49, 155-173.
- Bacanlı, F. (2000). Kararsızlık Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 14, (Eylül 2000). 7-14.
- Cole, D. A. (1987). Utility of Confirmatory Factor Analysis in Test Validation Research. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 55, 1019-1031.
- Cooper, S. E., Fuqua, D. R., & Hartman, B. W. (1984). The relationship of Trait Indecisiveness to Vocational Uncertainty, Career Indecision and Interpersonal Characteristics. *Journal of College Student Personnel*, 25, 353-356.
- Çolaklıoğlu, O. (2003). *Ergenlerde Karar Verme Ölçeğinin Uyarlama Çalışması*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi.
- Çolaklıoğlu, O. & Güçray, S. (2007). Ergenlerde Karar Verme Ölçeği'ni Türkçe'ye Uyarlama Çalışması. *Eğitim Araştırmaları*, 7 (26), 61-71.
- Deniz, M. E. (2004). Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Benlik Saygısı, Karar Verme Stilleri ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkilerin Araştırılması. *Eğitim Araştırmaları*, 4 (15), 23-35.
- Etzioni, A. (1992). Normative-Affective Factors: Toward a New Decision-making Model. In M. Zey (Ed.), *Decision-making: Alternatives to Rational Choice Models* (pp. 89-111). Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Frost, R.O. ve Shows, D.L. (1993). The Nature and Measurement of Compulsive Indecisiveness. *Behavior Research Therapy*, 31, 683-692.
- Gati, I., Fassa, N. & Houminer, D. (1995). Applying Decision Theory to Career Counseling Practice: The Sequential Elimination Approach. *The Career Development Quarterly*, 43 (3), 211-220.
- Gayton, W. F., Clavin, R.H., Clavin, S.L. & Broida, L. (1994). Further Validation of the Indecisiveness Scale. *Psychological Reports*, 75, 1631-1634.
- Güçray, S. (1998). KDÖ- Karar Verme Davranışları Ölçeğinin Geçerliliği ve Güvenirliği. *Ç.Ü: Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (14): 60-68.
- Haraburda, E. M. (1998). *The Relationship of Indecisiveness to the Five Factor Personality Model and Psychological Symptomology*. (Dissertation), Ohio State University.
- Haraburda, E. M. (1996). *Development and Validation of Multi-Domain Measures of Decision-Making Self-Efficacy and Indecisiveness*. (Unpublished Master's Thesis), Ohio State University.
- Janis, I.L., & Mann, L. (1977). *Decision Making: A Psychological Analysis of Conflict Choice and Commitment*. New York : Macmillan.

- Kline, P. (2000). *An easy Guide to Factor Analysis*. New York: Routledge.
- Kuzgun, Y. (2005). *PDR'de Kullanılan Ölçekler*.(ed.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kuzgun, Y. (1992). Karar Stratejileri Ölçeği: Geliştirilmesi ve Standardizasyonu. *VII: Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları*, Ankara: Türk Psikologlar Derneği, (161-170).
- Mann, L., Burnett, P., Radford, M. & Ford, S. (1997). The Melbourne Decision-Making Questionnaire: An instrument for Measuring Patterns for Coping with Decisional Conflict. *Journal of Behavioral Decision Making*, 10, 1-19.
- Mann, L., Hormoni, R., ve Rover, C. (1989). Adolescent Decision Making: the Development of Competence. *Journal of Adolescence*, 12, 265-278.
- Marsh, H. W., Balla, J. R., & McDonald, R. P. (1988). Goodness-of-fit indexes in Confirmatory Factor Analysis: The Effect of Sample Size. *Psychological Bulletin*, 103, 391-410.
- Osipow, S. H. (1999). Assessing Career Indecision. *Journal of Vocational Behavior*, 55, 147-154.
- Osipow, S. H., Carney, C., Winer, J. L., Yanico, B., Koschier, M. (1976). *The Career Decision Scale*. 3rd rev. Ed. Columbus, OH: Marathon Consulting and Press.
- Radford, M. H., Mann, L. & Kalucy, R. S. (1986) 'Psychiatric Disturbance and Decision-Making', *Australia and New Zealand Journal of Psychiatry*, 20, 210-217.
- Stevens, J. (1996). *Applied Multivariate Statistics for the Social Science* (3rd edition). New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Sümer, N. (2000). Yapısal Esitlik Modelleri: Temel Kavramlar ve Örnek Uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3 (6) 49-74.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L.S. (2001). *Using Multivariate Statistics* (4th edition). Boston: Allyn and Bacon.

11	Seçtiğim arkadaşlarımla genellikle mutluyum.	()	()	()	()	()	()
12	Kiminle arkadaş olmak istediğime karar vermek benim için kolay	()	()	()	()	()	()
13	Başkalarıyla aramdaki ayrılıkları halletmeye çalışırken kötü bir karar vermekten çoğunlukla endişe ederim	()	()	()	()	()	()
14	Birinin arkadaşı olmayı seçip sonra bundan pişmanlık duyma olasılığından çoğunlukla endişelenirim	()	()	()	()	()	()
15	Biri ile arkadaş olmayı isteyip istemediğim kararını düşünüp taşınmam biraz zaman alır	()	()	()	()	()	()
16	Biri ile bir anlaşmazlığım olduğunda genellikle bunu nasıl çözeceğimi bilirim	()	()	()	()	()	()
17	Arkadaş seçme yeteneğime güveniyorum	()	()	()	()	()	()
18	Birisiyle ikili iletişime girmeyi isteyip istemediğimi hemen anlarım.	()	()	()	()	()	()
19	Kendi isteklerimle başkalarının istekleri arasındaki bir çatışmayı nasıl halledeceğime karar verdiğimde çoğunlukla hata yaptığımı düşünürüm.	()	()	()	()	()	()
20	Arkadaşlıktan ne istediğimi anlatmakta zorlanıyorum.	()	()	()	()	()	()